

En frierfærd til ”Torndal”

Skrevet 1993 af Poul Christensen og bragt i ”Hanen” 4. Rk. nr. 6 1993

På Lokalhistorisk Arkiv har vi liggende et par såkaldte bondedagbøger, ført af Laurits Jensen på Torndal i Veggerby sogn. Desuden har vi en erindringsbog, hvori han beretter om sit liv i ungdommen. I 1975¹ bragte vi en lille bid heraf, men da Laurits Jensen var en god fortæller, så bringer vi ham frem igen, idet vi lader ham fortælle hvorledes han i sin tid kom i besiddelse af Torndal. Men først lidt om ham selv.

Laurids Jensen

Laurits Jensen er født 14. maj 1841 i Lille Ajstrup i Gundersted sogn, og han førte et ret omflakkende liv, idet han blev dræningsarbejder og senere selvstændig dræningsmester, altså selvstændig i faget. Dalgas' berømte ord om, ”hvad udad tabes, skal indad vindes” var med til at sætte skub i afdræningen af våde områder, så bønderne kunne opdyrke mere jord end de hidtil havde haft under plov.

Efter en række år, hvor han arbejdede snart her, snart der rundt omkring i Himmerland, uden at have haft fast bopæl, begyndte han at længes efter mere faste rammer om sin tilværelse, og her lader vi ham selv tage ordet:

”Læseren vil nu af det foran skrevne se, at jeg nu ti år har ført et meget bevæget liv, og jeg skal heller ikke nægte at jeg i de sidste år jeg rejste, tit og ofte havde længtes på et mere selvstændigt hjem, jeg var dengang i mit 32. år. Men for de penge jeg havde tjent, var udsigten ikke til, at jeg foreløbig kunne komme i besiddelse af et sådant, thi vel så de foranstående regnskaber jo slet ikke så dårlige ud, men der skal huskes på, at der hvert år gik ikke så få penge til arbejdsredskaber, og ligeledes gik der bestandig penge til ved rejser fra det ene sted til det andet, hvorover jeg ikke førte nogen bog, og så skal der også huskes på, at jeg ikke fik så meget som et par strømper, uden at de skulle betales. Når så det hele for hvert år blev lagt sammen, blev min løn slet ikke så stor, jeg havde ved udgangen af det nævnte år 1872, ca. 800 Rigsdaler, foruden en del andet til værdi 400 Rigsdaler.

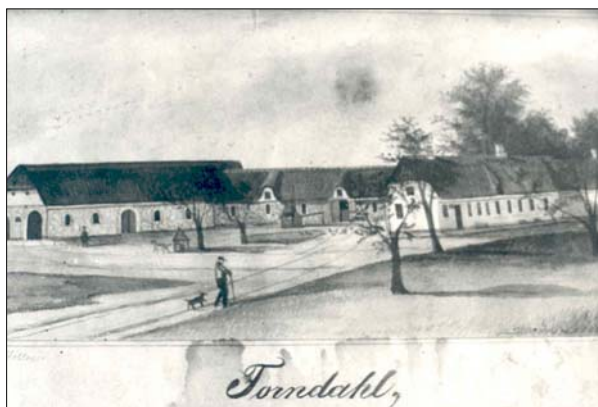
I dette år 1872 var det at min nuværende kone var bleven enke, og jeg blev undertiden af bekendte foreslået at se derom. Thi, sagdes der, til Torndal ligger der store engstrækninger, og langs dermed flyder der vand nok, og det var da ikke umuligt, der kunne gøres en forretning. Om de nu mente det virkelig skulle være en sådan, som at akkordere med konen om at gøre engen i stand, eller de havde ment noget ganske andet, ved jeg ikke, men også lige meget. En dag i november måned gik jeg sammen med nu afdøde Niels Mikkelsen af Veggerby en tur til Torndal for at se på engen, og så kan det jo nok forstås, at jeg samtidig så konen med. Mit tilbud om at gøre engen i stand kunne jeg nok forstå var forgæves, da hun udtalte, at i hendes

¹ Se ”Hanen” nr. 5 1975

nuværende stilling havde hun andet at tænke på, og som jeg nok ville give hende ret i. Men, sagde jeg, en sådan stilling agtede hun da heller ikke at blive i ret længe, og jeg anbefalede mig da for hende, hvis hun kunne bestemme sig dertil, men jeg fik det svar, at foreløbig havde hun ikke tænkt på nogen forandring i hendes stilling, og samme svar havde hun, efter jeg allerede vidste, givet flere, som havde vovet samme forsøg.

Men mærkelig nok, det samme besøg havde dog alligevel gjort en virkning på hende, så hun fra den dag af havde begyndt at se fremtiden lidt mere lys for sig, og jeg lagde jo også under det nævnte besøg mærke til meget, som tydede på, at det ikke var umuligt, at den rette nu alt havde meldt sig. Men jeg var jo en hel fremmed for hende, hun havde kun set mig enkelte gange før, så jeg indså straks, at skulle der arbejdes videre til dette mål, så måtte jeg sætte mig i forbindelse med en dertil skikket pålidelig mand, for selv kunne jeg ikke udrette mere. Jeg vidste ret godt, at der var flere om budet, og havde tillige hørt, at når hunden gøede i Torndal, var der nogle som gerne ville vide, hvad det var der foruroligede dem, og blev jeg først opdaget på dette eventyr, ville jeg vist komme til at trække det korte strå, især da der iblandt dem, som havde tilbudt sig, var flere store kapitalister, og som nok så skulle få mig omtalt således, at hun mulig ville få betænkelighed ved at vælge mig til hendes fremtids livsledsager.

Jeg tog så til Albæk for at tage vinterophold, og søgte derefter at sætte mig i forbindelse med en mand af familien, hans navn ikke foreløbig skal nævnes, og denne mand fik udvirket en sammenkomst imellem os, ved hvilken der så godt som blev aftalt det fornødne, og at jeg i en nær fremtid skulle flytte til Torndal. Det var omtrent en måned efter jul, Det blev ved det forannævnte møde bestemt, at jeg skulle komme til fastelavn, som faldt en tid derefter, jeg tror det var en fjorten dage derefter. Ja, læseren kan jo nok tænke, at tiden begyndte at blive lang for mig på Albæk, thi mine tanker og fremtidsplaner var jo allerede flyttet til Torndal, men langt om længe oprandt da den længe ventede fastelavn, og jeg begav mig nu på rejsen til Torndal, men besøget skulle være ubemærket for uvedkommende. Jeg gik først til Veggerby Kirke, og efter endt gudstjeneste til Veggerby og lidt ud på aftenen til Torndal. Folkene i Torndal var taget til bal hos Hans Pindstrup i Byrsted, så der var kun konen, børnene og to drenge hjemme, men der var en af de før omtalte friere kommet tilstede for at underholde familien. Ja, læseren må undskylde, at jeg kalder ham frier, skønt han ikke har forsøgt det eller udtalt sig derom til konen, men jeg ved, at han har udtalt sig til andre derom, hvilket måske var en fejl af ham, men måske han havde ventet, at hun skulle fri til ham, men deri tog han fejl.

Torndal, akvarel fra 1875 af C. Møller

Jeg kom altså til Torndal den forannævnte aften, det var dygtigt snevejr. Jeg gik gennem den vestre gyde, som vi kalder alléen ind til gården, og ikke engang de to lænkehunde, som ellers ikke havde det bedste ord på sig, bemærkede min komme. Jeg gik ind i storstuen og derfra ind i en tilstødende, som forhen havde været aftægtsstue for gamle Søren Quist, og det varede så heller ikke længe, før jeg blev budt velkommen af den jeg søgte. Jeg fik jo straks at vide hvem fremmede her var foruden mig, og jeg så ham siden fra køkkenet, hvorefter jeg trak mig tilbage til min før-

omtalte lejlighed, hvor jeg forblev uformærket af nogen til tirsdag morgen, da jeg ligeså uforstyrret af de to forlod Torndal, som jeg var kommet dertil.

Ja, hvad der ved dette besøg blev talt om, hvad planer der for fremtiden denne gang blev lagt, skal her ikke videre omtales, thi læseren kan nok tænke, at der kunne være meget for os at tale om, det var da en forening for hele livet, som her endelig blev bestemt, og jeg var jo så sjæleglad over at jeg nu havde fundet hvad jeg længe havde søgt, et hjem som herefter kunne kaldes mit eget, og hvor alt smilede mig i tankerne venligt i møde, og hvad jeg med dette besøg lovede at være for hende og hendes faderløse børn tror jeg at have efter bedste evne stræbt at opfylde, ihvorvel jeg tror nu at stå i gæld til dem. Thi den kærlige og smukke måde, jeg her af dem blev modtaget og stedse er vist, skal jeg ikke her med min pen forsøge at meddele, men stedse vil jeg søge at dække på den gæld, som jeg står i til dem, så sandt Gud vil forunde mig kraft dertil”.

Umiddelbart herefter går Laurits, eller Laust som han også blev kaldt over til at beskrive Torndals udseende og indretning, sådan som den så ud, da han blev mand i gården. Man kan nok undre sig over, at vi endnu ikke har fået at vide, hvad hans kone hed, eller hvornår de blev gift.

Der fulgte nu en række år, hvor Laurits Jensen gik i gang med at renovere gården, og det var et større projekt, der naturligvis også omfattede afvanding, der jo var hans speciale. Lade, lo, eng og haveanlæg, inddigning, handel med jord og opkøb af kreaturer, alt kom væltende oveni hinanden. Til sidst blev stuehuset gjort i mere tidssvarende stand, og her kommer lidt mere personlige bemærkninger ned på papiret:

"Vi fik jo derfor ikke videre nyt inventar, uden et par sengesteder, og de var meget tarvelige, det bedste og kæreste møbel vi fik i den nye lejlighed, det var da Laura, som storken havde forglemt, hun viste sig her 21. oktober 1885, og det kneb noget med at få hende i ret bås. Jeg skulle den dag møde på sessionen i Nibe kl. 9, men alt nåedes jo, og jeg fandt hende i bedste velgående om aftenen, da jeg kom hjem.

Om Laura skal her ikke meddeles videre, hun blev jo faders og moders og alles kæledægge, hun blev ikke forglemt fordi hun var kommen så meget bagefter."

Så vidt, så godt. Lidt om Torndals historie skal nævnes her. Den sidste fæstebonde på gården var Søren Nielsen, der fæstede gården af Pandum hovedgård i 1796. Han var den 7. i en direkte linie, hvor søn havde afløst far, men kom ret hurtigt ulykkelig af dage, idet han druknede i slusen ved Højris mølle.

Hans enke, Maren Nielsdatter købte gården til selveje i 1812, men gik allerede 1820 fallit med ejendommen. Årsagen skal være hendes søn, der ikke havde det bedste ry på sig. Han bekymrede sig ikke meget om gårdens drift, men ville hellere drive krybskytteri. Men også moderen var på kant med loven, og måtte sidde nogle dage på vand og brød hos sognefogeden i Bradsted. Der var tale om lidt småtyveri.

Efter en mellemand i forbindelse med fallitten kom Torndal allerede samme år (1820) til Søren Pedersen Quist fra Harrild. Ved dennes død 1859 havde han testamenteret gården til sin plejesøn, Peder Poulsen, og nu er det at vi skal have fat i kirkebogen for Veggerby sogn, hvor vi får at vide, at gårdmand og ungarl Peder Poulsen Torndal den 9. december 1859 indgår ægteskab med Jensine Kirstine Michelsen, en 21-årig gårdmandsdatter fra Veggerby. Hendes mand var da 39 år gammel.

Veggerby kirke ca. 1900

Peder Poulsen, der oprindeligt var født i Vokslev, døde imidlertid allerede som 52-årig, og hans enke, Jensine, der nu var blevet 35, var det at Laurits Jensen aflagde sit besøg hin fastelavn, hvor gården ikke havde haft en mand i gården i godt et halvt års tid. Kirkebogen kan så oplyse os om, at Laurits og Jensine blev viet i Veggerby kirke den 29. marts 1873. Nu ved vi så hvad hans kone hed. Selv nævner han hende ikke ved navn i sine erindringer.

Da Laurits Jensen drog ind på Torndal fik han ikke alene en kone, han fik også en familie, idet Jensine medbragte børn fra sit første ægteskab, nemlig:

1. Søren Quist Poulsen, født 1862
2. Michel Christian, født 1864
3. Christine Catrine, født 1868
4. Niels Christian, født 1870

Selv blev Laurits far til:

5. Marie Jensen, født 1874
6. Petrea, født 1876, død 1879
7. Og så den nævnte Laura, der åbenbart kom som en overraskelse, mens Laurits som sognefoged og medlem af sessionskomiteen var i Nibe.

Ligesom den sidste fæster på Torndal led også Laurits Jensen druknedøden, idet han druknede i et vandhul på gården i 1920. Det er lidt af en skæbnens ironi, at netop han der i sin ungdom havde brugt mange år på at afvande en stor del af Himmerlands våde enge, skulle ende sine dage på den måde.